

האדם המכוער

1. תלמוד בבלי מסכת תענית דף כ/א

תנו רבנן לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארוז מעשה שבא רבי אלעזר (בן רבי) [ברבי] שמעון ממגדל גדור מבית רבו והיה רכוב על החמור ומטייל על שפת נהר ושמח שמחה גדולה והיתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה נזדמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר אמר לו שלום עליך רבי ולא החזיר לו אמר לו ריקה כמה מכוער אותו האיש שמא כל בני עירך מכוערין כמותך אמר לו איני יודע אלא לך ואמור לאומן שעשאיני כמה מכוער כלי זה שעשית כיון שידע בעצמו שחטא ירד מן החמור ונשתטח לפניו ואמר לו נעניתי לך מחול לי אמר לו איני מוחל לך עד שתלך לאומן שעשאיני ואמור לו כמה מכוער כלי זה שעשית היה מטייל אחריו עד שהגיע לעירו יצאו בני עירו לקראתו והיו אומרים לו שלום עליך רבי רבי מורי מורי אמר להם למי אתם קורין רבי רבי אמרו לו לזה שמטייל אחריו אמר להם אם זה רבי אל ירבו כמותו בישראל אמרו לו מפני מה אמר להם כך וכך עשה לי אמרו לו אף על פי כן מחול לו שאדם גדול בתורה הוא אמר להם בשבילכם הריני מוחל לו ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן מיד נכנס רבי אלעזר בן רבי שמעון ודרש לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארוז ולפיכך זכה קנה ליטול הימנה קולמוס לכתוב בו ספר תורה תפילין ומזוזות:

2. שמונה קבצים, א, רעח

לעולם אין ראשות לתיבה האמורה או הנכתבה, להיות סותמת בפני השכל הישר. וזה כלל גדול בתורה בין בדעות היותר נשגבות, בין בפרטים היותר קלים.

2א. ביאור הגר"א - משלי פרק א פסוק ו

...וזהו שצריך להבין המשל שהוא הלבוש והמליצה שהוא הנמשל. דברי חכמים גוי' ומכנה אגדת חכמים לחידה. מפני שדבריהם אינם מובנים. כמו חידה. וא"א לתברם אם לא יבין תכליתו הנלבש בתוכה. ואז יבין גם החידה. ולכן דברי חכמים שהוא הנמשל, ותכליתן של הדברים וחידותם הם הדברים עצמם, שהוא החידה.

3. ספר נתיבות עולם ב - נתיב הענוה - פרק ז

והשם הזה ממגדל גדר לא מצינו בשום מקום ומה בא לאשמועינן בזה שבא ממגדל גדר, בודאי אם היה המקום הזה מיוחד בתורה יותר מן שאר מקום יש לומר דבשביל כך זכר המקום אבל לא מצאנו זה במקום אחר. לכך נראה שבא לומר כי לא היה ח"ו חטא בצדיק הזה שילבש ח"ו גאוה, רק שהתורה היא למעלה למעלה על הכל כמו המגדל לכך יש בת"ח קצת גאוה, ולפיכך אמרו בפ"ק דסוטה (ה', א') שצריך שיהיה בת"ח אחד משמונה בשמינית... ור"א בשביל שלא היה נזהר ונשמר מאד מן הגאוה בא אל דבר הזה שאמר כמה מכוער אדם זה, והיה מבזה הבריאה שהיא מן הש"י ודבר זה אין ראוי לגדול בתורה כמו שהיה ר"א בעל תורה...

3א. תוספות תענית כ,ב

במסכת דרך ארץ מפרש דאותו אדם היינו אליהו הנביא ולטוב נתכוון כדי שלא ירגיל בדבר.

4. ספר תפארת ישראל - פרק יג

ובפרק בני העיר (מגילה ל"ב ע"א) אמר רבי פרנך האוחז ספר תורה ערום ומוקי ליה שם ערום בלא אותה מצוה. ויש לשאול למה נקבר ערום בלא אותה מצוה בהא מלתא דוקא. אבל הטעם כי כשם שהתורה בעצמה לא באה בעולם אלא במלבוש ולא היה אפשר שיהיה האדם אוחז בתורה כי אם על ידי מלבוש התורה, כשם שהנשמה אי אפשר שתהיה בעולם כי אם על ידי גוף שהוא מלבוש הנשמה, גם כן אחיזה לאותה מצוה כיון שאין אחיזה לתורה כי אם על ידי מלבוש גשמי, ולכך נקבר ערום בלא אותה מצוה שהאחיזה לתורה בלא מלבוש גשמי אין זה אחיזה, כיון שהתורה שהיא בעולם אינה עומדת רק על ידי מלבוש ועל ידי זה הוא האחיזה, וכך התורה שהיא לפנינו אין ראוי שיהיה לה אחיזה כי אם על ידי המלבוש, ואם אוחז בתורה ערום בלא מלבוש נקבר ערום בלא מצוה. והנה הדברים האלו כמו דברי המדרש הזה שיש לתורה לבוש שהוא מתלבש בה וכל דברי תורה הם דברים פנימים עומדים ברומם של עולם:

5. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף לח/ב

אמר רב יהודה אמר רב בשעה שבקש הקדוש ברוך הוא לבראות את האדם ברא כת אחת של מלאכי השרת אמר להם רצונכם נעשה אדם בצלמנו אמרו לפניו רבונו של עולם מה מעשיו אמר להן כך וכך מעשיו אמרו לפניו רבונו של עולם מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו הושיט אצבעו קטנה ביניהן ושרפם וכן כת שניה כת שלישית אמרו לפניו רבונו של עולם ראשונים שאמרו לפניך מה הועילו כל העולם כולו שלך הוא כל מה שאתה רוצה לעשות בעולמך עשה ...

5א. ערפלי טוהר / עמוד כא

... ישנם צדיקים, שאם יותן להם חופש גמור, מתדמה בדעתם שהיו משמידים את הכל, את כל החי ואת היקום כולו. כדי שיחודש הכל בצורה יותר מעולה, ובכל מקום שנתן עיניו מיד נשרף, מפני שהם אינם יכולים להסתגל לשפלותה של הבריאה המוגבלת, וכל זה הוא מפני עומק הגבורה של שלהבת הקדושה שבהם, שאינם סובלים כל דבר חוץ מהשלימות המוחלטת האלהית. ומאש קודש זה יצא כל חוס הזריזות של חסד, משפט וצדקה, ומתגלה באור הנשמה החוש העליון של מורח ודאין. והיכה ארץ בשבט פיו, וברוח שפתיו ימית רשע, והיה צדק אזור מתניו, והאמונה אזור חלציו, וגר זאב עם כבש, ונמר עם גדי ירבו, כשיופיע משיח, נחש דקדושה.

6. ספר ליקוטי מוהר"ן - מהדורא קמא סימן פט

והתחפרהו מעט מאלקים וכבודו והדר תעטרהו (תהלים ח). הנה ידוע, כי כל מה שחסר לאדם הן ברוחני הן בגשמי, התחפרון הוא בהשכינה, שהוא בחינת אלקים. וזהו והתחפרהו, בודאי מעט מאלקים, הינו התחפרון בודאי מאלקים, הינו בהשכינה. אך פשידע זאת, שהתחפרון הוא למעלה ולמטה, בודאי יהיה לו צער גדול ועצבות, ולא יוכל לעבד השם יתברך בשמחה. לכך צריך להשיב לעצמו, מה אני ומה חיי, כי המלך בעצמו מספר לי התחפרון שלו, וכי יש פבד גדול מזה. מתוך כך בא לשמחה גדולה, ונתחדשו המחין שלו. וזהו: וכבודו והדר תעטרהו. הינו על - ידי פבדו והדר שיש לו, שהמלך בעצמו מספר לו התחפרון, תעטרהו במחין חדשים:

7. מדרש תנחומא פרשת וישב סימן ד"ה ויוסף.

לכו חזו מפעלות אלהים נורא עלילה על בני אדם" (תהלים כה) א"ר יהושע בן קרחה אף הנוראות שאתה מביא עלינו, בעלילה את המביא. בא וראה: כשברא הקב"ה את העולם מיום הראשון ברא מלאך המות המחשיך פניהם של בריות, ואדם נברא בששי ועלילה נתלה בו שהוא הביא את המיתה לעולם, שנאמר "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", משל למה הדבר דומה למי שמבקש לגרש את אשתו, כשבקש לילך לביתו, כתב גט. נכנס לביתו והגט בידו מבקש עלילה ליתנו לה, אמר לה מזוגו לי את הכוס שאשתה. מזוגה לו. כיון שנטל הכוס מידה אמר לה: "הרי זה גיטך". אמרה לו "מה פשעי". אמר לה: "צאי מביתי שמזוגת לי כוס פשורי". אמרה לו: "כבר היית יודע שאני עתידה למזוג לך פשור שכתבת הגט והביאתו בידך?" אף כך אמר אדם לפני הקב"ה: "רבש"ע עד שלא בראת עולמך קודם שני אלפי שנה הייתה תורה אצלך... וכתב בה (במדבר יט) "זאת התורה אדם כי ימות באהל" אלולי שהתקנת מות לבריות היית כותב בה כן? אלא באת לתלות בי את העלילה. הוי "נורא עלילה על בני אדם"...

8. אוה"ק ב, תקלב

מבינים אנו בשלמות האלהית המוחלטה שני ערכים של השלמה. ערך אחד של השלמה, שמצד גדלה וגמירתה אין שייך בה הוספה של מעלה. אבל אם לא היתה האפשרות של הוספה היה זה בעצמו ענין חסרון. כי השלמות ההולכת ונוספת תמיד יש בה יתרון ותענוג ואיזה מין העלאה, שאנו עורגים לה כל כך, הליכה מחיל אל חיל, אשר על כן לא תוכל השלמות האלהית להיות חסרה זה היתרון של הוספת הכח. ועל זה יש באלהות הכשרון של היצירה, ההתהוות העולמית הבלתי מוגבלת, ההולכת בכל ערכיה ומתעלה, ונמצא שהנשמה האלהית העצמית שבהויה המחיה אותה הוא העילוי התמידי שלה, שהוא הוא יסודה האלהי, הקורא אותה להמצא ולהשתכלל...

9. מתוך התורה הגואלת ב / חיי שרה, התשל"ה

ככל שהדבר גדול יותר הוא מסובך יותר. חיים אלוהיים עליונים יותר - מסובכים יותר... קידוש השם הנובע מתוך מצב של חילול השם הוא גדול יותר מסתם קידוש השם. וכן כשמעורבים חילול השם וקידוש השם, קידוש השם הוא המכריע, צד האור, החיוב, הוא המכריע, בפרט ובכלל.

10. מהרש"א על תענית דף כ/ב

ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כו'. לכאורה דהכי הל"ל ובלבד שלא יעשה עוד כן אבל מלשון שלא יהא רגיל כו' משמע דלפעמים יעשה כן ...